Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)

13. december 2017 *

»Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik - restriktive foranstaltninger over for Iran med henblik på at forhindre nuklear spredning - indefrysning af midler - begrundelsespligt - ansvar uden for kontraktforhold - tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af en bestemmelse, som tillægger borgerne rettigheder«

I sag T-692/15,

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH, Hamburg (Tyskland), ved advokaterne M. Schlingmann og M. Bever,

sagsøger,

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved M. Bishop og J.-P. Hix, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af

Europa-Kommissionen først ved S. Bartelt og R. Tricot, derefter ved Tricot og T. Scharf, som befuldmægtigede,

intervenient,

angående en påstand i henhold til artikel 268 TEUF om erstatning for den skade, som sagsøgeren angiveligt har lidt som følge af opførelsen af dennes navn dels ved Rådets gennemførelsesforordning (EU) nr. 668/2010 af 26. juli 2010 om gennemførelse af artikel 7, stk. 2, i forordning (EU) nr. 423/2007 om restriktive foranstaltninger over for Iran (EUT 2010, L 195, s. 25), i bilag V til Rådets forordning (EF) nr. 423/2007 af 19. april 2007 om restriktive foranstaltninger over for Iran (EUT 2007, L 103, s. 1), dels ved Rådets forordning (EU) nr. 961/2010 af 25. oktober 2010 om restriktive foranstaltninger over for Iran og om ophævelse af forordning nr. 423/2007 (EUT 2010, L 281, s. 1) i bilag VIII til forordning nr. 961/2010,

har

RETTEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, S. Frimodt Nielsen, og dommerne I.S. Forrester og E. Perillo (refererende dommer),

* Processprog: tysk.

justitssekretær: E. Coulon,

afsagt følgende

Dom

I. Tvistens faktiske omstændigheder og baggrund

1 HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH (herefter »HTTS« eller »sagsøgeren«) er et tysk selskab grundlagt i marts 2009 af Naser Bateni, som er selskabets eneste selskabsdeltager og direktør. HTTS driver virksomhed som skibsagent og -administrator.

2 Den foreliggende sag er anlagt i forbindelse med restriktive foranstaltninger, der er truffet for at lægge pres på Den Islamiske Republik Iran med henblik på at formå denne stat til at ophøre med spredningsfølsomme nukleare aktiviteter og udvikling af fremføringssystemer til kernevåben (herefter »nuklear spredning«). Sagen er nærmere bestemt en del af de sager om restriktive foranstaltninger over for et rederi, Islamic Republic of Iran Shipping Lines (herefter »IRISL«), og fysiske eller juridiske personer, som angiveligt har forbindelse til dette rederi, herunder ifølge Rådet for Den Europæiske Union bl.a. HTTS og to andre rederier, Hafize Darya Shipping Lines (herefter »HDSL«) og Safiran Pyam Darya Shipping Lines (herefter »SAPID«).

3 Den oprindelige opførelse af HTTS's navn på listerne over personer, enheder og organer, der er omfattet af de restriktive foranstaltninger i bilag V til Rådets forordning (EF) nr. 423/2007 af 19. april 2007 om restriktive foranstaltninger over for Iran (EUT 2007, L 103, s. 1), fandt sted den 26. juli 2010, efter at Rådets gennemførelsesforordning (EU) nr. 668/2010 af 26. juli 2010 om gennemførelse af artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 423/2007 om restriktive foranstaltninger over for Iran (EUT 2010, L 195, s. 25) trådte i kraft. Denne opførelse har ikke været genstand for et annullationssøgsmål. Opførelsen af HTTS's navn på listerne over personer, enheder og organer, der er omfattet af de restriktive foranstaltninger i bilag VIII til Rådets forordning (EU) nr. 961/2010 af 25. oktober 2010 om restriktive foranstaltninger over for Iran og om ophævelse af forordning nr. 423/2007 (EUT 2010, L 281, s. 1), der blev foretaget nogle måneder efter nævnte forordning, blev derimod anfægtet af HTTS og efterfølgende annulleret af Retten, som fandt, at den ikke var tilstrækkeligt begrundet (jf. præmis 5 nedenfor).

4 I forordning nr. 668/2010 var den grundlæggende begrundelse for opførelsen af HTTS's navn, at selskabet »[handle[de] på vegne af HDSL i Europa«. I forordning nr. 961/2010 var begrundelsen, at det »[blev k]ontrollere[t] af og/eller handle[de] på vegne af IRISL«.

5 Ved dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), annullerede Retten forordning nr. 961/2010, for så vidt som den omhandlede dette rederi, men med virkning fra den 7. februar 2012 med det formål eventuelt at gøre det muligt for Rådet i mellemtiden at færdiggøre begrundelsen for opførelsen af HTTS's navn. I denne henseende fastslog Retten således, at en annullation af forordning nr. 961/2010 med omgående virkning kunne være til alvorlig og uoprettelig skade for effektiviteten af de restriktive foranstaltninger, som forordningen foreskrev over for Den Islamiske Republik Iran, idet »det imidlertid ikke kan udelukkes, at pålæggelsen af restriktive foranstaltninger over for sagsøgeren alligevel i realiteten kan vise sig at være begrundet« (dom af 7.12.2011, HTTS mod Rådet, T-562/10, EU:T:2011:716, præmis 41 og 42).

6 Efter afsigelsen af dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), opførte Rådet efterfølgende sagsøgerens navn flere gange, hvilket sagsøgeren hver gang anfægtede, og opførelserne blev også hver gang efterfølgende annulleret af Retten i dom af 12. juni 2013, HTTS mod Rådet (T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312), og af 18. september 2015, HTTS og Bateni mod Rådet (T-45/14, ikke trykt i Sml., EU:T:2015:650).

7 Det bemærkes i denne forbindelse også, at Retten ved dom af 16. september 2013, Islamic Republic of Iran Shipping Lines m.fl. mod Rådet (T-489/10, EU:T:2013:453), desuden annullerede opførelsen af IRISL's og andre rederiers, herunder HDSL og SAPID, navne på de lister, der omhandlede disse rederier, med den begrundelse, at de af Rådet fremlagte oplysninger ikke kunne begrunde opførelsen af IRISL og derfor heller ikke kunne begrunde vedtagelsen og opretholdelsen af de restriktive foranstaltninger over for de andre rederier, som var blevet opført på listerne på grund af deres forbindelse til IRISL.

8 Ved skrivelse af 23. juli 2015 indsendte sagsøgeren et krav til Rådet om erstatning for den skade, som selskabet mente at have lidt som følge af dets oprindelige opførelse og de efterfølgende opførelser på listerne over personer med forbindelse til IRISL's aktiviteter.

9 I dette erstatningskrav gjorde sagsøgeren gældende, at rederiet havde ret til erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, som det mente at have lidt ikke alene på grund af de opførelser, der blev vedtaget ved forordning nr. 668/2010 og nr. 961/2010, der er genstand for den foreliggende tvist, men også de skader, som det havde lidt på grund af de senere opførelser og genopførelser (jf. præmis 6 ovenfor). Det samlede beløb for den økonomiske skade, der således blev krævet, var 11 928 939 EUR og for den ikke-økonomiske skade 250 000 EUR for perioden mellem den 26. juli 2010 og den 18. september 2015.

10 Ved skrivelse af 16. oktober 2015 afslog Rådet dette krav.

II. Retsforhandlinger og parternes påstande

11 Den 25. november 2015 har sagsøgeren anlagt nærværende sag ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor.

12 Ved dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 5. april 2016 har Kommissionen anmodet om tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for Rådets påstande. Ved beslutning af 13. maj 2016 imødekom afdelingsformanden for Rettens Syvende Afdeling i henhold til artikel 144, stk. 4, i Rettens procesreglement denne anmodning.

13 Den 30. august 2016 blev afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del forkyndt for parterne. Parterne havde ikke anmodet om afholdelse af et retsmøde inden for fristen på tre uger efter denne forkyndelse som foreskrevet i artikel 106, stk. 2, i Rettens procesreglement.

14 Ved afgørelse truffet af Rettens præsident den 5. oktober 2016 blev sagen tildelt en ny refererende dommer i Tredje Afdeling.

15 Den 30. maj 2017 afsagde Domstolen dom Safa Nicu Sepahan mod Rådet (C-45/15 P, EU:C:2017:402), idet den forkastede appellen og kontraappellen, som var iværksat til prøvelse af dom af 25. november 2014, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (T-384/11, EU:T:2014:986).

16 Ved afgørelse af 8. juni 2017, der blev forkyndt for parterne dagen efter, besluttede Retten, som fandt, at sagen var tilstrækkelig oplyst ved sagsakterne, og idet parterne ikke havde fremsat en anmodning i denne henseende (jf. præmis 13 ovenfor), at træffe afgørelse uden at indlede retsforhandlingernes mundtlige del i henhold til procesreglementets artikel 106, stk. 3.

17 Ved dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 12. juni 2017 anmodede sagsøgeren imidlertid om afholdelse af et retsmøde, bl.a. på grund af afsigelsen af dom af 30. maj 2017, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (C-45/15 P, EU:C:2017:402), og anmodede Retten om som led i en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse at høre selskabets direktør og eneste selskabsdeltager, Naser Bateni, navnlig hvad angik rækkevidden af den økonomiske og ikke-økonomiske skade, der angiveligt var lidt.

18 Ved afgørelse af 20. juni 2017 opretholdt Retten sin afgørelse af 8. juni 2017 (jf. præmis 16 ovenfor). Hvad angår sagsøgerens anmodning om afholdelse af et retsmøde fastslog Retten således for det første, at denne anmodning var blevet fremsat efter udløbet af den fastsatte frist (jf. præmis 13 ovenfor), og Retten konstaterede for det andet, at der ikke forelå nye forhold, der eventuelt kunne begrunde afholdelsen af et sådant retsmøde. Dom af 30. maj 2017, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (C-45/15 P, EU:C:2017:402), som sagsøgeren påberåbte sig til støtte for sin anmodning om afholdelse af et retsmøde, bekræftede således blot dom af 25. november 2014, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (T-384/11, EU:T:2014:986), og kunne dermed ikke begrunde indledningen af retsforhandlingernes mundtlige del. For det andet forkastede Retten anmodningen om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse vedrørende høringen af Naser Bateni, fordi den fandt, at sagsakterne og den relevante retspraksis på området for vurdering af skader som følge af en ulovlig restriktiv foranstaltning allerede gav den et tilstrækkeligt grundlag for at træffe afgørelse (jf. også præmis 93 nedenfor).

19 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

– Rådet tilpligtes at betale sagsøgeren 2 513 221,50 EUR i erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, der er lidt som følge af opførelsen af sagsøgerens navn på listerne over personer, enheder og organer i bilag V til forordning nr. 423/2007 og i bilag VIII til forordning nr. 961/2010 (herefter samlet »de omtvistede lister«).

– Rådet tilpligtes at betale morarenter med den rentesats, som Den Europæiske Centralbank (ECB) anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner forhøjet med to procentpoint, regnet fra den 17. oktober 2015.

– Rådet tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

20 Rådet har, støttet af Kommissionen, nedlagt følgende påstande:

– Frifindelse, idet søgsmålet delvist ikke kan antages til realitetsbehandling og under alle omstændigheder fuldstændig savner grundlag.

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

III. Retlige bemærkninger

A. Søgsmålets genstand

21 Hvad angår søgsmålets genstand bemærkes indledningsvis, at sagsøgeren nærmere bestemt har gjort gældende, at selskabet »i første omgang« kun har nedlagt påstand om erstatning for den skade, der er lidt fra den 26. juli 2010 på grund af opførelsen af selskabets navn på listerne om personer, enheder og organer i bilag V til forordning nr. 423/2007 ved forordning nr. 668/2010, og fra den 25. oktober 2010 på grund af opførelsen af dets navn på listen over personer, enheder og organer i bilag VIII til forordning nr. 961/2010 ved forordning nr. 961/2010 (jf. præmis 5 ovenfor).

22 Den skade, som sagsøgeren kræver erstatning for, nemlig den skade, der er forårsaget af de to ovennævnte opførelser, er således tidsmæssigt lidt i perioden fra den 26. juli 2010, datoen for den oprindelige opførelse af sagsøgerens navn på listerne over juridiske personer med forbindelse til IRISL, og indtil den 23. januar 2012, datoen for vedtagelsen af Rådets gennemførelsesforordning (EU) nr. 54/2012 af 23. januar 2012 om gennemførelse af forordning nr. 961/2010 (EUT 2012, L 19, s. 1). På denne dato ophørte således retsvirkningerne af den opførelse af sagsøgerens navn, der blev vedtaget med forordning nr. 961/2010.

B. Formalitetsindsigelsen vedrørende forældelsen af sagsøgerens erstatningssøgsmål

23 Artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, der i henhold til samme statuts artikel 53 ligeledes finder anvendelse på rettergangsmåden ved Retten, er affattet således:

»Krav mod Unionen, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, forældes fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt. Forældelsen afbrydes enten ved indgivelse af stævning til Domstolen eller ved, at den skadelidte forud gør sit krav gældende over for vedkommende EU-institution. I sidstnævnte tilfælde skal sag anlægges inden den frist på to måneder, der er omhandlet i artikel 263 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde; i påkommende tilfælde finder bestemmelserne i artikel 265, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde anvendelse. […]«

24 Uden formelt at fremsætte en formalitetsindsigelse ved særskilt dokument har Rådet i duplikken gjort gældende, at sagen bør afvises på grund af udløbet af den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 46 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol. Rådet har i denne henseende anført, at søgsmålet, der er anlagt den 25. november 2015, er baseret på retsakter, der er vedtaget mere end fem år tidligere, nemlig den 26. juli 2010 for så vidt angår forordning nr. 668/2010 og den 25. oktober 2010 for så vidt angår forordning nr. 961/2010.

25 Rådet er under alle omstændigheder af den opfattelse, at søgsmålet bør delvis afvises på grund af forældelsen af sagsøgerens ret til at anlægge erstatningssøgsmål hvad angår de tab, som angiveligt blev lidt før den 25. november 2010, dvs. fem år før sagsøgerens indlevering af en stævning til Rettens Justitskontor den 25. november 2015.

26 Under omstændighederne i den foreliggende sag er Retten af den opfattelse, at spørgsmålene om tvistens realitet af procesøkonomiske og retsplejehensyn skal behandles først, uden at der på dette tidspunktet træffes afgørelse om formalitetsindsigelsen vedrørende forældelse (jf. i denne retning dom af 30.3.2006, Yedaş Tarim ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret mod Rådet og Kommissionen, T-367/03, EU:T:2006:96, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

C. Realiteten

27 Hvad først angår den retsstridige adfærd, som sagsøgeren ønsker at tilregne Den Europæiske Union som begrundelse for et eventuelt ansvar uden for kontraktforhold for Unionen, har sagsøgeren gjort to anbringender gældende, henholdsvis det første om tilsidesættelse af begrundelsespligten og det andet om tilsidesættelse af de materielle betingelser for selskabets opførelse på de omtvistede lister.

28 Før disse to anbringender undersøges, er det imidlertid nyttigt indledningsvis at nævne de kriterier, der er opstillet i retspraksis, vedrørende vurderingen af betingelsen om, at den adfærd, der i forbindelse med et erstatningssøgsmål lægges den berørte institution til last, er retsstridig.

1. Indledende betragtninger om de kriterier, der er opstillet i retspraksis, vedrørende vurderingen af retsstridigheden i forbindelse med et erstatningssøgsmål

29 Det følger af fast retspraksis, at konstateringen af en EU-retsakts ulovlighed f.eks. i forbindelse med et annullationsøgsmål, hvor beklagelig den end måtte være, ikke er tilstrækkelig til at fastslå, at Unionen som følge af en af dens institutioners retsstridige adfærd af denne grund automatisk ifalder ansvar uden for kontraktforhold. For at godtage, at denne betingelse er opfyldt, er det således i retspraksis et krav, at sagsøgeren for det første godtgør, at den pågældende institution har begået, ikke blot et almindeligt retsstridigt forhold, men en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af en retsregel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder (jf. dom af 4.7.2000, Bergaderm og Goupil mod Kommissionen, C-352/98 P, EU:C:2000:361, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis). Endvidere påhviler det desuden sagsøgeren at bevise, at de to andre betingelser for, at Unionen ifalder ansvar uden for kontraktforhold, er opfyldt, nemlig at der foreligger en reel skade, og at der er en direkte årsagsforbindelse mellem denne skade og den ulovlighed, som det drejer sig om.

30 Hvad særligt angår restriktive foranstaltninger har Domstolen i dom af 30. maj 2017, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (C-45/15 P, EU:C:2017:402, præmis 62), præciseret, at det på grundlag af fast retspraksis »påhvile[de] […] den part, som g[jorde] gældende, at Unionen ha[vde] pådraget sig ansvar, at fremlægge afgørende beviser for det påberåbte tabs eksistens og omfang, og at der [va]r en direkte årsagsforbindelse mellem den fejl, der [blev] begået af den pågældende institution, og det tab, der påberåb[t]es«.

31 Desuden følger det af fast retspraksis, at beviset for en tilstrækkeligt kvalificeret ulovlighed, bl.a. på området for restriktive foranstaltninger, har til formål at forhindre, at det arbejde, som den pågældende institution skal udføre i Unionens og medlemsstaternes almene interesse, ikke hindres af risikoen for, at denne institution i sidste ende skal dække de tab, som de personer, der er omfattet af disse retsakter, eventuelt måtte lide, uden at lade andre bære de formueretlige eller moralske konsekvenser af den pågældende institutions åbenbare og uundskyldelige tilsidesættelser (jf. i denne retning dom af 11.7.2007, Schneider Electric mod Kommissionen, T-351/03, EU:T:2007:212, præmis 125, af 23.11.2011, Sison mod Rådet, T-341/07, EU:T:2011:687, præmis 34, og af 25.11.2014, Safa Nicu Sepahan mod Rådet, T-384/11, EU:T:2014:986, præmis 51).

32 På baggrund af disse indledende betragtninger finder Retten det mest hensigtsmæssigt først at undersøge det andet anbringende, som sagsøgeren har fremført, og derefter det første anbringende.

2. Det første anbringende om tilsidesættelse af de materielle betingelser for opførelse på listerne

a) Parternes argumenter

33 Sagsøgeren har for det første gjort gældende, at Rådet ikke har underbygget opførelsen på de omtvistede lister med tilstrækkelige konkrete omstændigheder. Sagsøgeren har desuden anført, at Retten i dom af 12. juni 2013, HTTS mod Rådet (T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312) (jf. præmis 6 ovenfor), fastslog, at Rådets forordning nr. 267/2012 af 23. marts 2012 om restriktive foranstaltninger over for Iran og om ophævelse af forordning nr. 961/2010 (EUT 2012, L 88, s. 1) var behæftet med et åbenbart urigtigt skøn, idet Rådet ikke havde godtgjort, at sagsøgeren rent faktisk blev kontrolleret af IRSL.

34 Under henvisning bl.a. til dom af 25. november 2014, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (T-384/11, EU:T:2014:986), har sagsøgeren først gjort gældende, at Rådet ikke havde nogen skønsbeføjelse hvad angår dets pligt til at påvise, at de omtvistede restriktive foranstaltninger var begrundede, da denne pligt følger af den forpligtelse, der påhviler sidstnævnte, til at overholde de grundlæggende rettigheder, herunder retten til en effektiv domstolsbeskyttelse.

35 Under alle omstændigheder skal de beviser og oplysninger, som Rådet efterfølgende har fremlagt, ikke på dette tidspunkt tages i betragtning, og Rådets tilsidesættelse af dets forpligtelse til at påvise, at de omtvistede opførelser var begrundede på tidspunktet for deres vedtagelse, kan derfor ikke afhjælpes med tilbagevirkende kraft.

36 Desuden konstaterede Retten i præmis 55 i dom af 12. juni 2013, HTTS mod Rådet (T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312) (jf. præmis 6 ovenfor), at Rådet havde medgivet, at det på tidspunktet for vedtagelsen af forordning nr. 961/2010 endnu ikke var i besiddelse af de relevante oplysninger, som det efterfølgende fremlagde, eller af de oplysninger, som Forbundsrepublikken Tyskland fremlagde som intervenient i forbindelse med den sag, der førte til denne dom. Hvad angår rapporterne fra De Forenede Nationers (FN) ekspertgrupper af 2012 og 2013, som Rådet har påberåbt sig i den foreliggende sag, var de også udarbejdet efter vedtagelsen af nævnte forordning.

37 Sagsøgeren har subsidiært bemærket, at de oplysninger, som Rådet efterfølgende fremlagde i sag T-182/12, HTTS mod Rådet (jf. præmis 6 ovenfor), heller ikke kunne begrunde opførelserne på de omtvistede lister. Disse dokumenter kunne under alle omstændigheder ikke godtgøre, at sagsøgeren rent faktisk »ejes eller kontrolleres« af IRISL. Af disse dokumenter fremgik blot, at sagsøgeren var agent for SAPID og for HDSL.

38 Sagsøgeren har for det andet under henvisning til dom af 16. september 2013, Islamic Republic of Iran Shipping Lines m.fl. mod Rådet (T-489/10, EU:T:2013:453) (jf. præmis 7 ovenfor), gjort gældende, at det følger af denne dom, at det forhold, at der var en forbindelse mellem sagsøgeren på den ene side og IRISL, SAPID og HDSL på den anden side, ikke kunne begrunde opførelserne på de omtvistede lister. I ovennævnte dom havde Retten således netop konstateret, at Rådet ikke havde godtgjort, at IRISL var direkte involveret i nukleare spredningsaktiviteter.

39 Af samtlige disse grunde har sagsøgeren konkluderet, at Rådet havde tilsidesat klare og præcise retsbestemmelser, som ikke gav anledning til anvendelses- eller fortolkningsvanskeligheder, og som ikke angik en situation, der var nævneværdigt kompleks. Rådet havde således tilsidesat de forpligtelser, som ifølge de kriterier, der i øvrigt fremgik af EU-retsinstansernes faste praksis, såsom i dom af 23.11.2011, Sison mod Rådet (T-341/07, EU:T:2011:687, præmis 36 og 37), af 25.11.2014, Safa Nicu Sepahan mod Rådet (T-384/11, EU:T:2014:986, præmis 53), og af 18.2.2016, Jannatian mod Rådet (T-328/14, ikke trykt i Sml., EU:T:2016:86, præmis 44), påhviler en normalt forsigtig og påpasselig administration.

40 Rådet har for sin del i duplikken indledningsvis påberåbt sig, at klagepunktet vedrørende en tilsidesættelse af forpligtelsen til at fremlægge beviser til støtte for opførelsen på de omtvistede lister blev fremført for sent med den begrundelse, at det drejede sig om et nyt anbringende, som sagsøgeren først havde påberåbt sig i replikken.

41 Rådet har, støttet af Kommissionen, som har tilsluttet sig dets betragtninger, om realiteten gjort gældende, at det ikke har begået en tilstrækkeligt kvalificeret ulovlighed, og det har bestridt hele sagsøgerens argumentation.

b) Rettens bemærkninger

42 Det bemærkes, at det følger af retspraksis, at et erstatningssøgsmål i henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF er et selvstændigt retsmiddel, der adskiller sig fra et annullationssøgsmål ved, at det ikke tilsigter en ophævelse af en bestemt foranstaltning, men derimod erstatning for tab, som er forårsaget af en EU-institution (dom af 2.12.1971, Zuckerfabrik Schöppenstedt mod Rådet, 5/71, EU:C:1971:116, præmis 3, og af 18.9.2014, Georgias m.fl. mod Rådet og Kommissionen, T-168/12, EU:T:2014:781, præmis 32).

43 Det er i øvrigt ubestridt, at artikel 215 TEUF, som i denne traktat er retsgrundlaget for Rådets vedtagelse af restriktive foranstaltninger over for fysiske eller juridiske personer, etablerer en bestemmelse, der forbinder de formål med EU-traktaten på området for fælles udenrigs og sikkerhedspolitik (FUSP), som EU og medlemsstaterne søger at nå på den ene side (jf. særligt artikel 24, stk. 3, TEU, i henhold til hvilken medlemsstaterne aktivt og uforbeholdent støtter Unionens udenrigs- og sikkerhedspolitik i en ånd af loyalitet og gensidig solidaritet og respekterer Unionens indsats på dette område), og EU's optræden i form af vedtagelse af økonomiske eller restriktive sanktioner, der er omfattet af EUF-traktaten, og som er nødvendige for at opnå disse formål, på den anden side (jf. i denne retning dom af 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, præmis 89 og den deri nævnte retspraksis).

44 I denne forbindelse er en individuel restriktiv foranstaltning, som en ikke-statslig enhed kan være genstand for, såsom indefrysningen af midler, ikke i sig selv en selvstændig retsakt fra Rådet, der har karakter af en strafferetlig eller administrativ sanktion over for denne enhed, men en nødvendig foranstaltning som omhandlet i artikel 215, stk. 2, TEUF til gennemførelse af denne specifikke politik, der har til formål at gøre det muligt for Unionen med tiden at nå det konkrete resultat, som Unionen tager sigte på at opnå inden for rammerne af internationale relationer, dvs. i det foreliggende tilfælde formålet om at bringe Den Islamiske Republik Irans nukleare spredningsaktiviteter til ophør.

45 Det bemærkes desuden, at det følger af fast retspraksis, at det bredere formål om at bevare fred og international sikkerhed i overensstemmelse med formålene med Unionens optræden udadtil, som er fastsat i artikel 21 TEU, kan berettige selv betydelige negative konsekvenser for visse operatører, som følge af afgørelser om gennemførelse af retsakter, der er vedtaget af EU til opfyldelse af dette grundlæggende formål (jf. i denne retning dom af 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, præmis 150 og den deri nævnte retspraksis).

46 Ved vurderingen af den pågældende institutions adfærd er Retten, når en økonomisk operatør anlægger et erstatningssøgsmål for den, desuden forpligtet til, bl.a. henset til bestemmelserne i artikel 215, stk. 2, TEUF, at tage hensyn til dette grundlæggende formål i Unionens udenrigspolitik, bortset fra når denne operatør er i stand til at godtgøre, at Rådet har tilsidesat sine forpligtelser på en åbenbart og uundskyldelig måde eller på samme måde har krænket en grundlæggende rettighed, der er anerkendt af EU.

47 På denne baggrund og navnlig henset til den gradvise udvikling af intensiteten af de restriktive foranstaltninger, som Rådet har vedtaget som reaktion på Den Islamiske Republik Irans nukleare spredningsaktiviteter, i den periode, som de faktiske omstændigheder, der er genstand for nærværende søgsmål, dækker, kan indblandingen i HTTS's erhvervsmæssige virksomhed og i selskabets frihed til at råde over dets egne finansielle ressourcer, som følge af den indfrysning af dets midler, som blev pålagt med den omhandlede restriktive foranstaltning, ikke anses for automatisk at begrunde, at Unionen ifalder ansvar uden for kontraktforhold. Det er nødvendigt, at den ret, der skal bedømme ansvaret uden for kontraktforhold i overensstemmelse med de kriterier, der er defineret i den retspraksis, der følger af dom af 4. juli 2000, Bergaderm og Goupil mod Kommissionen (C-352/98 P, EU:C:2000:361, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis) (jf. præmis 29 ovenfor), kan fastslå, at der i det foreliggende tilfælde foreligger åbenbare og uundskyldelige tilsidesættelser eller åbenbare urigtige skøn fra den pågældende institutions side, i forhold til, om den angivelige forbindelse mellem den involverede og de andre omhandlede selskaber, herunder i første omgang IRISL, foreligger.

48 En eventuel annullation af en eller flere af Rådets retsakter, der har forårsaget den af sagsøgeren påberåbte skade, selv når en sådan annullation besluttes ved en dom afsagt af Retten før anlæggelsen af erstatningssøgsmålet, kan desuden ikke udgøre et uigendriveligt bevis for, at denne institution har begået en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse, der gør det muligt ipso jure at fastslå Unionens ansvar uden for kontraktforhold.

49 Det bemærkes desuden, at til forskel fra annullationssøgsmålet kan søgsmålet om ansvar uden for kontraktforhold anlægges inden for en frist på fem år fra den hændelse, der var årsag til den omhandlede skade. Den institution, over for hvilken et ansvar uden for kontraktforhold gøres gældende, har derfor i princippet ret til at påberåbe sig alle de relevante, aflastende oplysninger, der er fremkommet før anlæggelsen, inden for den ovennævnte frist, af erstatningssøgsmålet mod nævnte institution, ligesom sagsøgeren kan godtgøre omfanget og størrelsen af sit tab ved at anvende de bevismidler, der er fremkommet efter skadens opståen.

50 Hvad angår institutionens mulighed for at påberåbe sig alle de relevante, aflastende oplysninger, der er fremkommet før anlæggelsen af erstatningssøgsmålet mod den, skal det præciseres, at denne mulighed modsvarer den kompetente rets behov for under hensyntagen til kontradiktionsprincippet at fastslå relevansen og betydningen af de faktiske omstændigheder, som de omhandlede parter har henvist til, med henblik på at træffe afgørelse om Unionens eventuelle ansvar uden for kontraktforhold. En sådan mulighed er særligt begrundet på et område af EU's aktiviteter som FUSP, der på grund af arten af deres formål og indhold er underlagt specifikke regler og procedurer i traktaterne (jf. artikel 24, stk. 1, andet afsnit, TEU), og som bl.a. skal tage hensyn til den eventuelle tidsmæssige udvikling af den faktiske og retlige situation, som er genstand for Unionens internationale optræden.

51 Såfremt de oplysninger, som den omhandlede institution har fremlagt i forbindelse med et erstatningssøgsmål, når denne institution på grundlag af en afgørelse, der er vedtaget i henhold til kapitel 2 i afsnit V i EU-traktaten, i medfør af artikel 215, stk. 2, TEUF, har vedtaget den omhandlede foranstaltning om indefrysning af midler, tillægges en uvirksom karakter, vil dette være en alvorlig hindring for den effektive udøvelse af de kompetencer, som traktaterne har tillagt EU-institutionerne på FUSP-området ved til støtte for gennemførelsen af denne politik at bestemme, at disse institutioner kan vedtage de nødvendige restriktive foranstaltninger.

52 På denne baggrund skal det i den foreliggende sag først bemærkes, at Retten i præmis 41 og 42 i dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), fastslog, at en annullation med omgående virkning af forordning nr. 961/2010 kunne være til alvorlig og uoprettelig skade for effektiviteten af de restriktive foranstaltninger, der med denne forordning er vedtaget over for Den Islamiske Republik Iran, idet »det […] ikke [kan] udelukkes, at pålæggelsen af restriktive foranstaltninger over for sagsøgeren alligevel i realiteten kan vise sig at være begrundet«.

53 I forbindelse med det foreliggende erstatningssøgsmål kan Retten således ikke se bort fra de relevante begrundelser og de beviser, som Rådet har påberåbt sig til sit forsvar med henblik på at godtgøre, at betingelsen for, at Unionen ifalder ansvar uden for kontraktforhold, ikke var opfyldt.

54 Hvad dernæst angår det første klagepunkt, som sagsøgeren har fremført, der vedrører en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af de materielle betingelser for at begrunde opførelsen af selskabets navn på de omtvistede lister, og dette på grund af en indirekte forbindelse mellem sagsøgerens og IRISL's økonomiske aktivitet (jf. præmis 4 ovenfor), bemærkes for det første, at den indsigelse om, at dette argument er fremført for sent, som Rådet har anført (jf. præmis 40 ovenfor), ikke er relevant, da sagsøgeren, fra tidspunktet for anlæggelsen af erstatningssøgsmålet, bl.a. baserede sine erstatningspåstande på dette argument, som således udgør en logisk udvikling af det anbringende, der her undersøges.

55 Hvad først angår selskabskvalifikationen »ejes eller kontrolleres af en anden enhed«, som ifølge sagsøgeren ikke kan anvendes over for denne, idet selskabet hverken ejes eller kontrolleres af IRISL, er det tilstrækkeligt at bemærke, at dette begreb i den foreliggende sag ikke har samme rækkevidde som det begreb, der generelt anvendes i selskabsretten, når det drejer sig om at fastslå det forretningsmæssige ansvar for et selskab, som juridisk set er blevet placeret under en anden virksomheds beslutningskontrol.

56 Ved vurderingen af lovligheden af en restriktiv foranstaltning vedrører dette begreb således en situation, hvor den fysiske eller juridiske person, der er involveret i den pågældende stats nukleare spredningsaktiviteter, er i stand til at påvirke de forretningsmæssige valg i en anden virksomhed, som personen har erhvervsmæssige forbindelser med, og dette gælder selv om der ikke er nogen juridisk, ejendomsretlig eller kapitalandelsmæssig forbindelse mellem nogen af disse to økonomiske enheder.

57 I denne henseende har Domstolen desuden udtrykkeligt fastslået, at hvorvidt en enhed »ejes eller kontrolleres«, skal være genstand for en konkret bedømmelse fra Rådets side navnlig under hensyn til, i hvilket omfang den omhandlede enhed ejes, eller med hvilken intensitet den kontrolleres, da institutionen i denne henseende har en vis skønsbeføjelse (dom af 12.6.2013, HTTS mod Rådet, T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312, præmis 48, og af 6.9.2013, Bateni mod Rådet, T-42/12 og T-181/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:409, præmis 45; jf. også i denne retning dom af 13.3.2012, Melli Bank mod Rådet, C-380/09 P, EU:C:2012:137, præmis 40-42).

58 De oplysninger og beviser, der i den foreliggende sag er påberåbt af Rådet, udgør imidlertid relevante og tilstrækkeligt præcise og samstemmende indicier, der i forbindelse med det foreliggende erstatningssøgsmål gør det muligt at fastslå, at den omstændighed, at HTTS »[k]ontrollere[de]s af og/eller handle[de] på vegne af IRISL«, i det mindste forekommer sandsynlig.

59 Omstændigheder, såsom den af sagsøgeren udøvede aktivitet som skibsagent for enheder med tæt tilknytning til IRISL, hvoraf visse, nemlig HDSL og SAPID, anvendte fartøjer, som var blevet stillet til deres rådighed af IRISL, de finansielle forbindelser mellem sagsøgeren på den ene side og HDSL og SAPID på den anden side, samt mellem sagsøgeren og IRISL's datterselskab i EU, som er attesteret ved revisionsrapporten af 31. december 2010, den juridiske direktør for IRISL's opgaver, der tidligere blev varetaget af sagsøgerens direktør, Naser Bateni, og endelig sagsøgeren og IRISL Europes fælles adresse, udgør tilsammen faktuelle, relevante og samstemmende indicier, som sagsøgeren desuden ikke har bestridt, for, at der er tætte bånd mellem denne og IRISL. Som Rådet således har bemærket, har Retten desuden i dom af 12. juni 2013, HTTS mod Rådet (T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312, præmis 56), fremhævet, at selv om den i forbindelse med et annullationssøgsmål, som var anlagt for den, ikke kunne tage hensyn til de af Forbundsrepublikken Tyskland fremlagte oplysninger, som desuden stemte overens med en del af de ovennævnte indicier, kunne det ikke udelukkes, at disse oplysninger »på grund af deres detaljerede og relevante art« kunne »begrunde opførelsen af sagsøgerens navn« på de omtvistede lister.

60 Det fremgår dermed af samtlige oplysninger og indicier, som Rådet har fremlagt i den foreliggende sag, at denne institution ved at vedtage den omhandlede foranstaltning med indefrysning af midler ikke har begået åbenbare og uundskyldelige tilsidesættelser eller anlagt åbenbare urigtige skøn i forhold til rækkevidden af HTTS's erhvervsmæssige forbindelser med IRISL og, gennem dette selskab, med Den Islamiske Republik Irans nukleare spredningsaktiviteter, der – hvis de andre betingelser for, at Unionen kan ifalde ansvar uden for kontraktforhold, var opfyldt – kunne begrunde erstatning for den skade, som HTTS har lidt som følge heraf (jf. præmis 59 ovenfor). Sagsøgeren har under alle omstændigheder ikke fremlagt tilstrækkeligt konkrete og relevante beviser til støtte for Rådets ansvar for at have begået sådanne alvorlige og uundskyldelige tilsidesættelser.

61 Det følger heraf, at det første klagepunkt vedrørende en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af de materielle betingelser for opførelse, eftersom Rådet ikke på grundlag af tilstrækkelige beviser har godtgjort, at sagsøgeren blev kontrolleret af IRISL, skal forkastes.

62 Hvad angår det andet klagepunkt vedrørende den manglende begrundelse for de omtvistede opførelser af HTTS's navn på de omtvistede lister, denne gang efter Rettens annullation af opførelsen af IRISL's navn og andre rederiers navne, herunder HDSL og SAPID, bemærkes atter (jf. præmis 48 ovenfor), at annullationen af disse sidstnævnte opførelser ikke i sig selv kan godtgøre, at de ovennævnte opførelser af HTTS's navn på de omtvistede lister var behæftet med en tilstrækkeligt kvalificeret ulovlighed, således at Unionen også kan ifalde ansvar.

63 I denne henseende bemærkes, at ved opførelsen af sagsøgerens navn på de omtvistede lister, først ved forordning nr. 668/2010 og derefter ved forordning nr. 961/2010, var opførelserne af IRISL's, HDSL's og SAPID's navne endnu ikke blevet annulleret. Dernæst og i særdeleshed må det fastslås, at Rådet med rette har gjort gældende, at opførelsen af IRISL's navn i den foreliggende sag grundlæggende var baseret på en rapport fra sanktionskomitéen under De Forenede Nationers Sikkerhedsråd, som fastslog, at dette selskab havde begået tre åbenbare tilsidesættelser af den våbenembargo, der blev indført ved sikkerhedsrådsresolution 147(2007). Henset til denne rapports konklusioner kan konstateringen af, at IRISL var involveret i Den Islamiske Republik Irans nukleare spredningsaktiviteter, ikke i forbindelse med det foreliggende erstatningssøgsmål anses for at være åbenbart forkerte, hvilket desuden heller ikke er bestridt af sagsøgeren på en underbygget måde. Den senere annullation af opførelsen af IRISL's, SAPID's og HDSL's navne, som sagsøgeren i den foreliggende sag har påberåbt sig, giver derfor ikke anledning til at fastslå, at Rådet anlagde et åbenbart urigtigt skøn, der har en så alvorlig og uundskyldelig karakter, at Unionen derved ifalder ansvar uden for kontraktforhold.

64 På denne baggrund kan det i sidste ende ikke foreholdes Rådet, at det – ved at basere de omtvistede opførelser af sagsøgeren på de omtvistede lister på selskabets forbindelse til IRISL – begik en uregelmæssighed, som under lignende omstændigheder ikke var blevet begået af en normalt forsigtig og påpasselig administration, som traktaterne har tillagt specifikke kompetencer, såsom vedtagelsen af restriktive foranstaltninger, der anses for nødvendige i forbindelse med Unionens optræden med henblik på bevarelse af fred og international sikkerhed, der kan bringes i fare af Den Islamiske Republik Irans nukleare spredningsaktiviteter (jf. præmis 44 ovenfor).

65 Det følger heraf, at det andet klagepunkt vedrørende ulovligheden af de omtvistede opførelser efter annullationen ex tunc af opførelserne af IRISL's, HDSL's og SAPID's navne heller ikke kan tiltrædes, hvorfor sagsøgerens andet anbringende skal forkastes i sin helhed.

66 Det er således i lyset af de ovenstående betragtninger, at sagsøgerens første anbringende til støtte for dennes erstatningspåstand nu skal undersøges.

3. Det første anbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten

a) Parternes argumenter

67 For at påvise, at den angiveligt manglende begrundelse for de omtvistede opførelser udgør en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af en retsregel, der har til formål at tillægge borgerne rettigheder, har sagsøgeren til støtte for dette anbringende nærmere bestemt påberåbt sig dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), der på grund af manglende begrundelse annullerede opførelsen af sagsøgerens navn på listen i bilag VIII til forordning nr. 961/2010 (jf. præmis 5 ovenfor). Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Retten i denne dom særligt pegede på den omstændighed, at begrundelsespligten udgør et generelt EU-retligt princip, som kun kan fraviges af tvingende hensyn. Begrundelsen for opførelsen af sagsøgerens navn skal derfor i princippet meddeles den berørte part samtidig med den bebyrdende retsakt.

68 I replikken har sagsøgeren desuden for første gang til støtte for dette anbringende anført argumentet om, at tilsidesættelsen af begrundelsespligten samt den manglende meddelelse af de specifikke og konkrete grunde til opførelsen af sagsøgerens navn på de omtvistede lister i den foreliggende sag desuden har krænket dennes ret til en effektiv domstolsbeskyttelse. Rådet har således tilsidesat en grundlæggende EU-retlig regel, som tjener til borgernes beskyttelse, og hvis manglende overholdelse kan begrunde Unionens ansvar.

69 I den foreliggende sag er begrundelsen endvidere særligt utilstrækkelig, og den udgjorde således en alvorlig og uundskyldelig tilsidesættelse fra Rådets side, idet denne institution før afsigelsen af dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), ikke havde fremlagt noget bevis for til støtte for opførelsen af HTTS's navn i bilag VIII til forordning nr. 961/2010. I denne henseende har sagsøgeren bl.a. påberåbt sig selskabets skrivelser af 10. og 13. september 2010, hvori det havde anmodet Rådet om at genoverveje sin afgørelse om at opføre selskabets navn på de omtvistede lister og fremsendt denne institution visse dokumenter herom, samt sagsøgerens skrivelse af 23. november 2010, hvori selskabet begærede aktindsigt.

70 Endelig har Rådet tilsidesat sagsøgerens ret til en effektiv domstolsbeskyttelse, idet HTTS efter hver dom, der annullerede opførelsen af selskabets navn på de omtvistede lister, straks var blevet genopført på disse, alene på grundlag af en begrundelse, der var let ændret i forhold til den oprindelige begrundelse. Rådets adfærd er desuden udtryk for en indstilling, som denne institution hele tiden har haft over for sagsøgeren.

71 Rådet, støttet af Kommissionen, har bestridt denne argumentation.

b) Rettens bemærkninger

72 Før realiteten af de forskellige klagepunkter, der vedrører sagsøgerens første anbringende, skal vurderes, skal der foretages en proceduremæssig undersøgelse af Rådets formalitetsindsigelse om den omstændighed, at sagsøgeren først har påberåbt sig argumenterne dels om tilsidesættelse af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, dels de manglende beviser til støtte for, at de omtvistede opførelser var begrundede, i replikken, således at disse argumenter er fremført for sent.

1) Spørgsmålet om, hvorvidt det argument, der for det første vedrører en tilsidesættelse af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, er fremført for sent

73 I denne henseende skal sagsøgerens klagepunkt om, at Rådet, på trods af annullationsdom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), og af 12. juni 2013, HTTS mod Rådet (T-128/12 og T-182/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:312) (jf. præmis 70 ovenfor), automatisk havde opført sagsøgerens navn på de omtvistede lister, forkastes som uvirksomt. Formålet med den foreliggende tvist er således ikke, som den tidsmæssigt er blevet afgrænset af sagsøgeren selv, at nedlægge en påstand om erstatning for den skade, som sagsøgeren har lidt som følge af genopførelsen af selskabets navn op listerne efter hver af disse domme, men for erstatning for den skade, som selskabet har lidt mellem den 26. juli 2010 og den 23. januar 2012 (jf. præmis 22 ovenfor). I forbindelse med den foreliggende tvist er Rådets adfærd efter den 23. januar 2012 derfor uden betydning.

74 Hvad dernæst angår spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerens to yderligere argumenter i replikken er fremført for sent, som Rådet har indvendt, bemærkes for det første, at HTTS i stævningen klart har sammenkædet begrundelsespligten i forhold til opførelserne af dennes navn på listerne over personer med tilknytning til IRISL's aktiviteter og Rådets pligt til at meddele sagsøgeren begrundelserne for disse opførelser (jf. præmis 67 ovenfor).

75 Ifølge fast retspraksis indebærer princippet om en effektiv domstolsbeskyttelse, at en EU-institution, som vedtager en retsakt, der indfører restriktive foranstaltninger over for en ikke-statslig person eller en enhed, i videst muligt omfang meddeler begrundelsen for denne retsakt til den berørte person eller enhed, enten på det tidspunkt, hvor retsakten bliver vedtaget, eller i det mindste så hurtigt som muligt herefter, og dette netop med henblik på, at disse ikke-statslige personer eller enheder sættes i stand til at gøre brug af deres ret til domstolsprøvelse (dom af 16.11.2011, Bank Melli Iran mod Rådet, C-548/09 P, EU:C:2011:735, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis, og af 18.7.2013, Kommissionen m.fl. mod Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P og C-595/10 P, EU:C:2013:518, præmis 100).

76 Forpligtelsen til at begrunde en bebyrdende retsakt, der er en nødvendig følge af princippet om retten til forsvar, har således for det første til formål at give den berørte part oplysninger, der er tilstrækkelige til, at det kan afgøres, om der er grundlag for retsakten, eller om den muligvis er behæftet med en sådan mangel, at dens gyldighed kan anfægtes for Unionens retsinstanser, og for det andet at gøre det muligt for disse retsinstanser så omfattende som muligt at efterprøve retsaktens lovlighed (dom af 15.11.2012, Rådet mod Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, præmis 49, af 18.2.2016, Rådet mod Bank Mellat, C-176/13 P, EU:C:2016:96, præmis 74, og af 11.7.2007, Sison mod Rådet, T-47/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:207, præmis 185).

77 Hertil kommer, at for så vidt som den berørte person ikke har ret til at blive hørt forud for vedtagelsen af en oprindelige afgørelse om indefrysning af midler mod sig, er det endnu vigtigere, at begrundelsespligten overholdes, eftersom den udgør den eneste sikkerhed for, at den berørte part i det mindste efter vedtagelsen af denne afgørelse kan gøre brug af de retsmidler, som vedkommende har til rådighed med henblik på at anfægte lovligheden (dom af 15.11.2012, Rådet mod Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, præmis 51, af 12.12.2006, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mod Rådet, T-228/02, EU:T:2006:384, præmis 140, og af 11.7.2007, Sison mod Rådet, T-47/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:207, præmis 187).

78 Det følger således af den retspraksis, der er nævnt i præmis 75-77 ovenfor, at begrundelsespligten og den berørte parts hertil hørende ret til at få meddelelse om de specifikke og konkrete grunde til dennes opførelse på de omhandlede lister har til formål at sikre overholdelsen ikke blot af retten til forsvar, men også af princippet om effektiv domstolsbeskyttelse.

79 I forbindelse med nærværende erstatningssøgsmål skal det klagepunkt vedrørende en tilsidesættelse af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, som sagsøgeren først har fremført i replikken, anses for at være en udvikling i løbet af proceduren af det første anbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten og af den berørte parts ret til at få meddelelse om de specifikke og konkrete grunde til dennes opførelse på de omhandlede lister (jf. præmis 74 ovenfor). Dette klagepunkt skal derfor ikke anses for et nyt anbringende, som sagsøgeren har påberåbt sig for sent.

2) Spørgsmålet om, hvorvidt det argument, der for det andet vedrører Rådets manglende meddelelse af beviser, er fremført for sent

80 Sagsøgeren har kritiseret Rådet for ikke at have fremlagt beviser til støtte for begrundelserne for sagsøgerens opførelse på de omtvistede lister. Sagsøgeren har i denne henseende bl.a. henvist til sin skrivelse af 23. november 2010 (jf. præmis 69 ovenfor). Med dette argument har sagsøgeren i det væsentlige påberåbt sig, at Rådet har tilsidesat selskabets adgang til aktindsigt.

81 Til dette specifikke punkt skal det således bemærkes, at Retten i præmis 19 i dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), i sin redegørelse for baggrunden for tvisten bemærkede, at Rådet før anlæggelsen af søgsmålet i sag T-562/10 i realiteten ikke havde besvaret sagsøgerens skrivelse af 23. november 2010. I denne dom begrænsede Retten imidlertid efterfølgende sin undersøgelse til kun at omfatte anbringendet om manglende begrundelse, uden at tage hensyn til det andet anbringende vedrørende overholdelsen af reglerne for adgang til aktindsigt.

82 Sagsøgeren har imidlertid ikke i stævningen anfægtet Rådets afslag på selskabets aktindsigtsbegæring, hvorfor dette klagepunkt, selv om det er fremført under henvisning til en eventuel tilsidesættelse af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, ikke kan antages til realitetsbehandling i henhold til procesreglementets artikel 84, stk. 1, for så vidt som det udgør et nyt anbringende, som ikke er støttet på retlige eller faktiske omstændigheder, som først er kommet frem under retsforhandlingerne.

83 Efter afvisningen af dette proceduremæssige klagepunkt skal realiteten af sagsøgerens første anbringende nu undersøges.

3) Spørgsmålet, om det første anbringende er velbegrundet

84 Da de af parterne fremførte argumenter vedrørende dette anbringende er sammenfattet i præmis 67-71 ovenfor, er det her tilstrækkeligt at bemærke for det første, at i forordning nr. 668/2010 var begrundelsen for opførelsen af HTTS's navn i bilag V til forordning nr. 423/2007, at sagsøgeren »[h]andle[de] på vegne af HDSL i Europa«, idet selskabet HDSL selv var opført på de omtvistede lister med den begrundelse, at det »handle[de] på vegne af IRISL[, idet det] [foretog] containersejladser med fartøjer, som IRISL eje[ede]«. Endelig var begrundelsen i forordning nr. 961/2010 for opførelsen af HTTS's navn i bilag VIII til nævnte forordning, at selskabet »[k]ontrollere[de]s af og/eller handle[de] på vegne af IRISL« (jf. præmis 4 ovenfor).

85 Med disse begrundelser for de omtvistede opførelser i mente skal det hvad angår tilsidesættelse af begrundelsespligten for den oprindelige opførelse af sagsøgerens navn på listen i bilaget til forordning nr. 668/2010 for det første konstateres, at sagsøgeren tydeligvis har baseret sig på en fejlagtig læsning af dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716). Denne dom omhandler således kun gyldigheden af forordning nr. 961/2010 om opførelsen af sagsøgerens navn på listen i bilaget til nævnte forordning, da Retten på ingen måde tog stilling til, om begrundelsen for sagsøgerens oprindelige opførelse, der var vedtaget med forordning nr. 668/2010, var utilstrækkelig. En ordlydsfortolkning af begrundelsen i nævnte dom er desuden i denne henseende allerede i sig selv tilstrækkelig. Denne doms præmis 39 affattes således:

»Under disse omstændigheder må det fastslås, at Rådet synes at have tilsidesat begrundelsespligten i artikel 296, stk. 2, TEUF og i artikel 36, stk. 3, i forordning nr. 961/2010. Det første anbringende er følgelig begrundet og skal dermed tages til følge.«

86 Det påhviler under alle omstændigheder sagsøgeren, som ikke har anfægtet lovligheden af forordning nr. 668/2010 gennem et annullationssøgsmål (jf. præmis 3 ovenfor), i forbindelse med et erstatningssøgsmål at bevise, at denne restriktive foranstaltning er ulovlig som betingelse for, at Retten – hvis det antages, at de andre betingelser for, at Unionen kan ifalde ansvar uden for kontraktforhold, er opfyldt, hvilket ikke er godtgjort – kan dømme Rådet til at erstatte de tab, som sagsøgeren har påberåbt sig (jf. præmis 29 ovenfor). Det forhold, at sagsøgeren i den foreliggende sag har henvist til dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716) (jf. præmis 67 ovenfor), gør det ikke muligt at konkludere, at betingelsen om, at der foreligger en tilstrækkeligt kvalificeret lovlighed, er opfyldt hvad angår den oprindelige opførelse af sagsøgerens navn ved forordning nr. 668/2010, da det, når der ikke foreligger et annullationssøgsmål, derimod må formodes, at denne retsakt er lovlig, indtil det modsatte er bevist.

87 Hvad dernæst angår forordning nr. 961/2010 er det ubestridt, at Retten ved sin dom af 7. december 2011, HTTS mod Rådet (T-562/10, EU:T:2011:716), annullerede denne retsakt for så vidt angår sagsøgeren på grund af en utilstrækkelig begrundelse vedrørende sagsøgerens opførelse på listen i bilaget til nævnte forordning.

88 Hvad i nærværende sag angår Unionens erstatningsansvar uden for kontraktforhold, eventuelt som følge af annullationen af denne forordning, fremgår det imidlertid af fast retspraksis, at en manglende begrundelse i princippet ikke kan medføre et ansvar for Unionen (dom af 11.7.2007, Sison mod Rådet, T-47/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:207, præmis 238).

89 I forbindelse med det foreliggende erstatningssøgsmål skal lovligheden af den omhandlede restriktive foranstaltning dog under alle omstændigheder også vurderes i lyset af de senere begrundelser, som Rådet har anført i sin afgørelse 2012/35/FUSP (EU) af 23. januar 2012 om ændring af afgørelse 2010/413/FUSP om restriktive foranstaltninger over for Iran (EUT 2012, L 19, s. 22), og som

opretholdt opførelsen af sagsøgerens navn på listen i bilaget til Rådets afgørelse 2010/413/FUSP af 26. juli 2010 om restriktive foranstaltninger over for Iran og om ophævelse af fælles holdning 2007/140/FUSP (EUT 2010, L 195, s. 39), med følgende begrundelse:

»Kontrolleres af og/eller handler på vegne af IRISL. HTTS er registreret på samme adresse som IRISL Europe GmbH i Hamburg, og dets leder, Naser Baseni, var tidligere ansat i IRISL.«

90 Disse supplerende grunde gør det således i forbindelse med det foreliggende søgsmål om erstatning for den skade, som sagsøgeren har lidt i perioden fra den 26. juli 2010 til den 23. januar 2012, for det første muligt for sagsøgeren at forstå grundene til, at selskabets navn var blevet opført på de omtvistede lister i denne periode, og for det andet muligt for Retten at foretage en samlet vurdering de grunde, som ifølge parterne har forårsaget den skade, som sagsøgeren mener at have lidt i ovennævnte periode.

91 Henset til de ovenstående betragtninger må det første anbringende forkastes i sin helhed.

92 Søgsmålet skal derfor forkastes i sin helhed, uden at det er fornødent at tage stilling til, om de øvrige betingelser for Unionens ansvar uden for kontraktforhold er opfyldt, eller til formalitetsindsigelsen vedrørende forældelsen.

93 På denne baggrund er det således ikke nødvendigt at imødekomme sagsøgerens anmodning om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse vedrørende høringen af rederiets direktør og eneste selskabsdeltager som vidne.

IV. Sagsomkostninger

94 Ifølge procesreglementets artikel 134, stk. 1, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

95 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, bærer de institutioner, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger.

96 Da sagsøgeren har tabt sagen, bør det pålægges denne at bære sine egne omkostninger og at betale de af Rådet afholdte omkostninger i overensstemmelse med dennes påstand herom. I øvrigt bærer Kommissionen sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Afdeling):

1) Rådet for Den Europæiske Union frifindes.

2) HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, der er afholdt af Rådet.

3) Europa-Kommissionen bærer sine egne omkostninger.

Frimodt Nielsen Forrester Perillo

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. december 2017.

Underskrifter

Indhold

I. Tvistens faktiske omstændigheder og baggrund 2

II. Retsforhandlinger og parternes påstande 3

III. Retlige bemærkninger 4

A. Søgsmålets genstand 4

B. Formalitetsindsigelsen vedrørende forældelsen af sagsøgerens erstatningssøgsmål 5

C. Realiteten 5

1. Indledende betragtninger om de kriterier, der er opstillet i retspraksis, vedrørende vurderingen af retsstridigheden i forbindelse med et erstatningssøgsmål 6

2. Det første anbringende om tilsidesættelse af de materielle betingelser for opførelse på listerne 6

a) Parternes argumenter 6

b) Rettens bemærkninger 7

3. Det første anbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten 11

a) Parternes argumenter 11

b) Rettens bemærkninger 12

1) Spørgsmålet om, hvorvidt det argument, der for det første vedrører en tilsidesættelse af retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, er fremført for sent 12

2) Spørgsmålet om, hvorvidt det argument, der for det andet vedrører Rådets manglende meddelelse af beviser, er fremført for sent 13

3) Spørgsmålet, om det første anbringende er velbegrundet 14

IV. Sagsomkostninger 15